

Båtsmännen kring Uthammar

I oktober år 1634 lades alla kustsocknar i landet under båtsmanshållet. En båtsman var en menig militär med placering i flottan. Båtsmän var flottans motsvarigheter till knektarna. Till vardags var båtsmännen torpare.

Båtsmännen indelades i rotar om 10 män. Rotarna ingick sen i kompanier om vardera 180 man. Kompanierna bildade tillsammans regementen.

Tjust kompani hade 118 båtsmän från socknarna i Tjust samt Misterhult och Kristdala. Båtsmännen tillhörde Karlskrona örlogsstation dit Tjust kompani var förlagt.

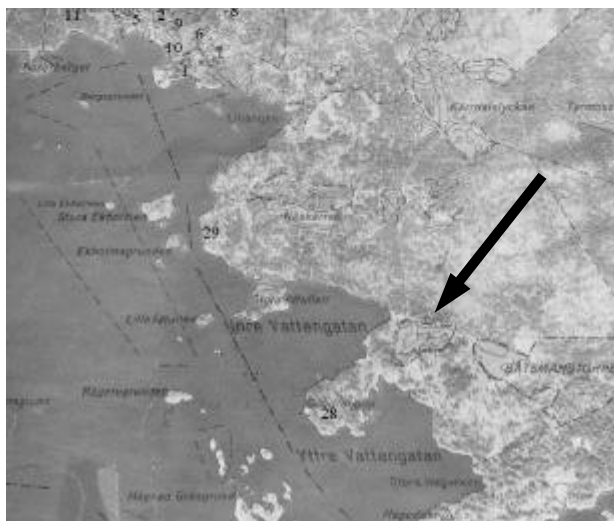
Följande båtsmansrotar och båtsmän fanns i **Misterhults socken**,

Torpets nr	Torpets namn	Hemmanets namn	Namn på båtsmän
107	Riket	Åby	Hultman
108	Skogaholm	Götebo	Andrake
109	Uthammars Udde	Uthammar	Lehn, Lundberg
110	Hällén	Stora Fighult	Elg
111	Ståltorpet	Lilla Basthult	Skärkarl
112	Södra Gren	Norra Uvö	Fiskare
113	Ördal	Kråkemåla	Sjöbuss, Sjögren
114	Dubbetorp	Värnamo	Livgren
115	Ernhult	Lilla Laxemar	Frodig
116	Flatemosse	Flathult	Urström
117	Görlid	Götehult	Levander

När båtsmanshållet kom till under 1600-talet var det sällsynt att särskilda båtsmansnamn användes, det var dock viktigt att kunna identifiera en båtsman och man började därför ge varje man ett särskilt namn. Inom ett kompani skulle endast en båtsman inneha ett visst namn och när en ny soldat antogs fick han i de flesta fall samma namn som sin företrädare. Denna regel följdes dock inte alltid. Namn kunde också bytas efter särskilt medgivande, men det var inte ovanligt att 4–5 soldater efter varann använde samma soldatnamn.

Vidare fanns i kontraktet inskrivet att båtsmannen skulle ha ett båtsmanstorp med tillhörande *hemkall*. Hemkallet kunde bestå av bete, ved, material för stängsel, hö/halm, spannmålsprodukter, allt beroende på hur torpets odlingsmark var beskaffat.

Torpen i båtsmanshållet fungerade på samma sätt som soldattorpen i armén.

Båtsmannen skulle tjänstgöra så länge han var duglig till krigstjänst. Han kunde avskedas för oduglighet, bräcklighet eller ålderdom. Pensionen s.k. *gratial* utdelades till den som blivit fördärvad under tjänstgöring eller efter lång och trogen tjänst. När indelningsverket upphörde i början av 1900-talet, tog ofta soldaterna sina soldatnamn som släktnamn och det är dessa sista soldaters soldatnamn som lever kvar idag.

Båtsmanshålet avskaffades 1887.

Båtsmän som tjänstgjort i Uthammar, rote 109

Antogs år	Avsked år	Namn
1717	1740	Jakob Leen
1740	1750	Vakant
1750	1759	Lars Len
1759	1767	Vakant
1767	1788	Johan Lehn
1788	1827	Petter Jansson Lehn
1828	1848	Johan Leen
1848	1855	Per Leen
1856	1865	Olof Olsson Leen
1866	Dog i Lübeck 1870	Sven August Lehn
1870	1882	Anders Otto Karlsson Lehn
1882	1887 ?	Sven Peter Lundberg

Fig. S7. Båtsmannen nr 109 Lundberg.

Den sista båtsmannen i
Uthammar Sven Peter Lundberg

Utdrag från tinget i Ishult

Vägfrågor, Ström med flera vill bygga egen kyrkväg

Den 18 juni 1787 §38 Nämndemännen Sven Nilsson i Övrahammar och Carl Lageson i Fjälltorpet hade utverkat stämning på jordägarna och åborna i Ström, Glostad, Åby och St. Laxemar med påstående det måtte svarandena i mån av var sina hemmansdelar till följe av skedd överenskommelse under den 7 juli 1785 och den 3 november 1786 åläggas att lagligen röja och underhålla utfartsväg från Ekerums hemman till Figeholms köping samt kyrkoväg ifrån Uthammars vägskäl vid Bastebörd till Misterhults kyrka på sätt den skall bliva mätt och utsedd och som svarande i godo härtill icke kunnat förmås.

Ovannämnda åbor hade vägrat att delta i byggande och underhåll av kyrkvägen Bastebörd- Misterhults kyrka och påstodo få för sig inrätta en annan väg som skulle löpa nära intill den projekterade, ända ifrån deras hemman till Kyrkan.

Häradsrätten fann skäligt att eftersom nämnda åbor förklarar sig nöjda med den skedda överenskommelsen skall denna förening till deras obrottsliga efterlevnad och rättelse gälla. Dock hade de likväl rätt att bryta sin egen väg till kyrkan.

Vem ägde vattnet

Den 7 februari 1787 § 55, Bonden Anders Olofsson i Uthammar hade instämt bonden Didrich Andersson i S. Uvö för att han på Uthammars fiskevatten ”vid östra udden av den så kallade Tallskärsön skall medelst en hommas utsättande olovligen fiske idkat och ål fångat.” Didrich Andersson erkände detta men påstod, att han haft tillstånd av de övriga jordägarna i Uthammar. Olofsson trodde, att hans grannar inte hade rätt att ge ett sådant löfte och anhöll om, att de inkallade vittnena Lars Ericsson i Ström och Olof Olofsson i S. Uvö måtte höras. Lars Ericsson sa, att han i fem år bott i Uthammar, och att Tallskärsön alltid varit ansedd som S. Uvös äga, och fiskevattnet däromkring såsom Uthammars enskilda tillhörighet, varpå ingen främmande ägt att fiske idka”. Olof Olsson var av samma mening och tillade, att han kände till, att Didrich Andersson hade haft en homma utsatt vid Tallskärsön men visste inte om han haft tillstånd därtill eller ej. Parterna enades om, att Didrich Andersson skulle utbela 16 skilling spec. till Anders Olofsson, och rätten lät därigenom denna sak förfalla. Andersson utfäste sig ”att något fiske på Uthammars vatten utan alla delägarnas tillstånd icke idka vid 1 riksdaler, 32 skillings vite utom böter efter lag.”

Besviknen på mågen, Övrahammar

Den 5 februari 1788. § 55. Petter Alexandersson i Övrahammar hade stämt sina svärföräldrar Nils Nilsson och Kerstin Larsdotter i Bjurvik, för att de icke utbetalat till dem 83 riksdaler, 16 skilling spec. som de lovat honom, när han gifte sig med deras dotter Liskan. Vid uppropet var svärföräldrarna icke tillstädes, men de hade genom Nämndemannen Bengt Månsson i Ramnebo inlämnat ett brev till Rätten med sin syn på saken så lydande:

”Sedan vår måg Peter Alexandersson uti Övrahammar och Misterhults socken till oss underskrivna utfärdat stämning av den 10 sistlidna december att svara vid näststundande Tunaläns Häradsting, som börjar den 31 januari 1788, av vilken stämning vi förnimma, att han utan blygsel vill ärva vårt hus, medan vi leva, på en väl tilltagen penningssumma 83 riksdaler 16 skilling spec. efter stämningens innehåll, vilket skamlösa påstående såsom stridande emot lagen, vi alldeles neka, helst det aldrig varit lovat.

Kan han bevisa, att det varit vår talan, så påstå vi gemensamt, att sådana bevis måtte av mågen Peter framskaffas, så vida summan någonsin vinna kan.

Vi måste med blygsel så långt efteråt finna, det denna måg varit så dåraktig, och friat till våra penningar framför vår kära dotter, vilket till en stor skam han i stämningen låtit oss förstå, med det förklarliga ordesätt, att giftermålet grundar sig därpå.

Hava vi ägt den kännedom på vår måg i dess friaretid, har väl aldrig han fått den förmån äga vår dotter till hustru, helst han visar så stor okunnighet, att han värderar en förvanskelig jordes katt, en penningssumma, högre än en kär hustru med odödelig själ och andra förmåner av Skaparen begåvad, och änteligen till evig himmelsk arvning genom Försoningsblodet det ämnad. På ett sådant sätt nödgas vi tvärt emot oss själva stämningen att besvara med tilläggnings och ödmjukt påstående, det mågen Peter åläggas fullkomligen ersätta denna så näsvist påtvungna rättegång för resan och tids-spillan. Får aller ödmjukast framhärda. Välborne Herr lagman och Vållovlige Häradsrättens aller ödmjukaste tjänare och tjänarinna .

Nils Nilsson och Kerstin Larsdotter i Bjurvik.

På begäran uppsatt av Carl Hammarqvist.

Två vittnen hördes och Rätten beslöt uppskjuta målet för att höra ytterligare ett vittne.

Den 4 juni 1788 § 5, återupptogs målet. Nils Nilsson nekade till att ha givit sin måg något löfte om omstämda pengarna, men erbjöd att skänka sin dotter och honom 33 riksdaler 16 skilling genast och framledes lika med sina övriga barn, och som Petter Alexandersson förklarade sig nöjd med beslutet, åligger det Nils Nilsson och hans hustru (vilka nu flyttat till Högsquilla) att denna förbindelse i alla delar uppfylla och de utfästa pengarna till Petter Alexandersson genast avlämna.

